

La Fundació Mar demana a la societat i a les administracions públiques implicació per la conservació dels espais litorals marins i promou noves fórmules per invertir en la conservació activa de la costa.

El darrer informe de l'entitat que gestiona un total de 21 estacions de control submarí al llarg de la costa catalana, balear i murciana demostra, un any més, la pèrdua de qualitat dels fons marins i una reducció de la biodiversitat. També, la manca de recursos econòmics de les administracions públiques ha reduït, encara més, els escassos pressupostos en conservació marina, debilitant els pocs efectius de vigilància de les zones marines protegides, espais ja de per sí molt vulnerables als impactes ambientals i als atacs dels furtius.

Després de tres anys de projecte, els treballs de control realitzats a les estacions amb més experiència demostren la maduresa tècnica dels equips de voluntaris, que han millorat, de manera significativa, en la seva capacitat d'avaluació i diagnosi de l'estat del fons marí. Això demostra que un equip de voluntaris ben format, motivat i amb el suport adequat, pot dinamitzar, mantenir i consolidar el funcionament de la Xarxa Silmar donant excel·lents resultats de forma continuada, gracies al recolzament d'empreses, centres de immersió i ajuntaments.

La Fundació Mar reclama mesures correctores per revertir la situació de manca de voluntat política i del sector privat per invertir en conservació marina. A pesar de la crisi, la Fundació Mar proposa idees innovadores per mantenir uns mínims en la conservació del medi marí litoral i del mar en general. En aquest procés, atraure l'atenció de la l'opinió pública i del sector privat és imprescindible i per això és necessari engegar de manera immediata iniciatives d'educació i sensibilització social i difondre els valors del patrimoni natural a l'entorn del medi marí i els beneficis que en ofereix per mantenir la nostra qualitat de vida i la de les futures generacions.

El informe que es presentarà el dia 4 de juny també s'exposen les puntuacions que cada municipi litoral ha obtingut després d'un any de seguiment. Tot i que la situació segueix sent molt preocupant en tots els punts estudiats i les puntuacions han baixat, no suspèn cap municipi, excepte l'estació del Prat del Llobregat. En aquest municipi, tot i existir una clara voluntat municipal de millora, els impactes ambientals derivats de la seva proximitat amb la ciutat de Barcelona i d'altres indrets aigües amunt del riu Llobregat fa molt difícil superar l'aprovat a partir dels indicadors analitzats.

Barcelona, 4 de juny de 2012.- El darrer informe que ha fet públic la Fundació Mar en el marc del projecte SILMAR, una xarxa de seguiment de l'estat del litoral marí formada per 21 d'estacions de control a Catalunya, Balears i Múrcia alerta de la degradació generalitzada de la costa i reclama de manera urgent la necessitat d'engegar mesures correctores innovadores per fer front a aquesta situació. Front a la clara degradació del medi marí litoral, l'informe proposa un model de conservació des d'una visió supramunicipal i regional, crear espais marins protegits a escala local gestionats de manera innovadora amb la implicació de la societat civil, les empreses i els municipis, millorar la protecció legal i efectiva de les àrees marines litorals més sensibles i sobre tot invertir en sensibilitzar i educar a la societat de manera transversal dels valors del patrimoni natural marí. El document atribueix, un any més, el deteriorament de la costa a factors com la manca de voluntat política i de idees per invertir en la conservació activa d'espais naturals litorals de qualitat, l'esforç pesquer en general i de la seva letal herència per l'ecosistema marí, els impactes de la navegació mercant en general, la pràctica de la nàutica d'esbarjo poc sostenible, la contaminació en general de la costa que afecten a la qualitat l'aire i l'aigua marines i com a conseqüència a la cadena alimentària, la introducció d'espècies invasores, els potencials efectes del canvi climàtic que, per fer-hi front, no hi han polítiques actives a nivell regional. L'informe revalida una situació més favorable al litoral de Girona, respecte al de Tarragona i Barcelona on la degradació es més dràstica i no millora.

L'informe explica que les causes de la degradació son fruit del model de desenvolupament que l'home a fet històricament del medi litoral costaner i del mar en general. La Mediterrània ha esdevingut històricament un espai ideal per al desenvolupament de l'home i una font inesgotable de recursos. Ara, el creixement desmesurat de la població costanera (prop de 500 milions de persones viuen en els 20 països que integren la Conca Mediterrània i rep anualment uns 230 milions de turistes) concentrat en les grans ciutats i la seva conurbació, un model de desenvolupament basat amb els combustibles fòssils, el consum desmesurat i el turisme massiu, ens porta a una situació límit que afecta directament a la degradació de l'entorn litoral, el paisatge i a la biodiversitat del medi marí.

La costa de Girona es la més ben conservada de tot Catalunya, tot i la forta pressió urbanística que ha sofert en les darrers 40 anys, encara amaga zones de elevada qualitat ambiental submarina fràgils i vulnerables. El turisme litoral és molt important durant els mesos d'estiu i la suma de pressions sobre l'entorn marí és importat. Alta mobilitat nàutica associada a la contaminació acústica i a la generació de residus, fondeig d'embarcacions en zones vulnerables, sobrefreqüentació humana, pesca esportiva i professional, marisqueig, aigües residuals, presència d'algues invasores, són entre d'altres alguns dels impactes més importants. També la manca de inversió per a la conservació activa de la costa fa perillar la funcionalitat de les zones marines protegides, que en aquesta tram de costa del nord de Catalunya, és on hi ha els valors ecològics i de biodiversitat més importants. Per a la costa de Girona podem diagnosticar que a partir dels seus punts forts; la acceptable qualitat dels seus fons marins, respecte a Barcelona i Tarragona, s'enfronta a un alt risc de vulnerabilitat per la fragilitat del ecosistemes i hàbitats que conté. Per altre costat el repte que se'ns planteja és que amb el coneixement que tenim del valor real d'aquest patrimoni i amb les noves estratègies de gestió basades amb la participació activa de la comunitat podem, amb el suport de l'administració pública i els centres de recerca, podem conservar-ho millor de tal com s'està fent ara.

Al litoral de Barcelona, amb una població a l'àrea metropolitana de més de 3 milions de d'habitants i un turisme que visita la ciutat de més de 7 milions anuals, els factors més afecten a la zones marines litorals son la contaminació indirecta provinent de flux i moviment de la gran ciutat i de la seva conurbació per l'ús de les infraestructures de mobilitat amb vehicles privats, de transport, vaixells mercants i avions. També, la transformació urbanística històrica de la costa de Barcelona que ha desdibuixat completament el paisatge litoral i ha augmentat la vulnerabilitat sobre els pocs ecosistemes i hàbitats marins que encara resten en aquest tram litoral i mantenint al límit una petita part de la seva estructura ecològica original. Amb un altre àmbit de perturbacions la pesca professional, tot i que afeblida en potencia i número de pescadors, segueix reduint els dèbils estocs de peix i d'altres recursos marins. La invasió d'algues foranies segueix expandint-se i es fa palesa amb la *Caulerpa racemosa* en punts de la costa sud de Barcelona (Vilanova i la Geltrú a uns 20m.de profunditat).

A la costa de Tarragona, la construcció d'alta densitat a la Costa Daurada i altres punts més al sud al límit amb el Delta de l'Ebre, es mantenen, encara avui, infraestructures de gestió d'aigües residuals amb un funcionament deficitari. La contaminació generada per la mobilitat del sector petroquímic i dels seus residus industrials afecten també a la qualitat de les aigües marines litorals per efecte de l'aigua de pluja. També, la intensa mobilitat comercial i petroquímica dels grans vaixells al port de Tarragona, tot i les moltes mesures correctores per minvar els impactes ambientals, afecten a la qualitat del aigua i per defecte a la del medi marí. La important presència de ports esportius i pesquers al llarg de la costa tarragonina sumen pressions sobre el medi marí litoral i els hàbitats dels fons marins en general denoten una falta de vigor i salut natural. Com a conseqüència, els pocs espais naturals atractius d'aquesta costa són molt buscats i es malmeten a causa de la sobre freqüentació d'usuaris. És el cas de la zona marina de l'Atmella de Mar que integra una praderia de posidònia de més de 1200 ha., un dels principals actius econòmics del municipi on la seva oportunitat radica en saber posar-ho en valor.

Les notes que atorga l'estudi partint d'una ponderació de varis indicadors analitzats, enguany s'ha incorporat un nou de tipus econòmic: la "inversió directa en conservació marina", factor de valoració que pràcticament tots els municipis avaluats suspenen. En general totes les estacions aproven amb una reducció de les puntuacions, però segueix sent problemàtic en l'estació de control del Delta del Llobregat, degut a la gran pressió històrica que prové de les aigües del riu i de la transformació del tram final del Delta com a conseqüència de l'ampliació del port, de l'aeroport i de la continuació del desenvolupament urbanístic de Gavà.

Pel que fa a les Balears, enguany s'ha ampliat en una el nombre d'estacions de control de la Xarxa Silmar tenint-ne ara tres a Eivissa i una a Formentera. A les Pitiüses, tot i tenir unes aigües de qualitat i uns fons marins encara en bon estat de conservació, l'informe posa en evidència l'elevat risc front a tres factors importants. La presència d'algues invasores, la sobre pesca i la manca de pressupost per mantenir uns mínims de vigilància i mantenir projectes de conservació activa. La presència de l'alga invasora *Caulerpa racemosa* ha a l'estació Silmar del Parc Natural d'Es Vedrà ens ha preocupat molt, però sortosament, en la darrera acció de control, hem detectat una lleugera tendència a la regressió d'aquesta invasora en alguns punts dels fons més il·luminats del Parc. Per altra banda hem detectat una proliferació important de la invasora

Lophocladia lallemandi en punts de les estacions marines del litoral de Sant Antoni de Portmany i sobre les fulles de les extenses praderies de fanerògama marina *Posidonia oceànica*. Sembla ser que tot i que aquesta alga té un comportament estacional, el canvi climàtic pot afectar amb un augment de la temperatura de l'aigua i romandre més temps activa afectant a la productivitat d'aquetes plantes marines fent-les més vulnerables. La

Lophocladia creix també en fons fotòfils i fons més ombrívols, sobre comunitats bentòniques de gorgònies, esponges i altres organismes marins afectant al seu metabolisme i capacitat de desenvolupament. Les algues invasores, en general, determinen a la llarga un canvi del ecosistema submarí i per tant també un canvi en el paisatge, a més d'un elevat risc d'expansió per altres indrets de la costa balear i mediterrània. Un altre factor a destacar es la sobre freqüentació humana al estiu en àrees ecològicament molt sensibles on l'ancoratge irresponsable d'embarcacions d'esbarjo deteriora els fons de posidònia.

El projecte SILMAR

El projecte SILMAR, que significa “Red de Seguimiento Ibérico del Litoral Marino”, es va crear l'any 2009 impulsat per la Fundació Mar amb la col·laboració de la Fundación Biodiversidad amb l'objectiu de “diagnosticar de manera permanent l'estat ambiental i ecològic de litoral espanyol i proposar-ne mesures de conservació basades amb l'acció de les comunitats locals”. En el seu tercer any de funcionament, i a pesar de la crisi, s'ha aconseguit mantenir el nombre d'estacions de control (21), que actualment són 16 a Catalunya, 4 a les Balears i 1 a Murcia. Al llarg del 2012 es preveu obrir-ne dues més a la costa Andalus. L'objectiu és obtenir un anàlisi representatiu permanent i rigorós de l'evolució del medi marí litoral a l'estat espanyol i establir mesures correctores i accions per promoure activament la seva conservació amb el suport de la societat civil, les empreses i les institucions públiques. Aquests anàlisis es realitzen gràcies a l'aportació del més de 100 voluntaris que es dediquen a fer les tasques de control i a aportar-ne les dades en una temporada que va des del març fins a novembre, període en el qual es poden realitzar millor les immersions. En aquesta tasca és imprescindible també la col·laboració dels ajuntaments amb alguns dels quals s'han signat convenis de col·laboració. A més, el projecte SILMAR compta amb la col·laboració de l'Obra Social de la Caixa i les empreses Life Grup, Fluidra, Hipra, Moventia i Mares.

Com manifesta el director de la Fundació Mar, el biòleg Miquel Ventura, “a mig i llarg termini el projecte SILMAR té la voluntat d'estendre's per tot el litoral espanyol amb la instauració de 80 estacions de control que funcionin en xarxa de manera permanent i sota la visió estratègica de promoure la conservació des de l'acció local. El projecte està basat en la implicació activa de la comunitat de la zona, una premissa imprescindible que ja plantejava la UNESCO a els anys 80 i que la Unió Europea està impulsant en el marc l'estratègia europea de la gestió integrada de la costa.

Més informació i consulta dels informes SILMAR de cada estació de control estan disponibles a: <http://www.silmar.org>

Per a més informació: 972/ 624146 – 635 664 376 – info@fundaciomar.org – Sandra Morales.